

Методика колективного творчого виховання

Основні питання теми

1. Поняття колективної творчої справи (КТС).
2. Методика організації колективної творчої діяльності.
3. Види колективних творчих справ.

Демократизація й гуманізація сучасної школи вимагають демократизації й гуманізації методики виховної роботи. Цей процес визначають за такими принципами:

- дорослі та діти, поєднані спільною метою, спільними життєво важливими турботами створюють разом усе (і навіть урок), будують свої взаємини на принципах співробітництва і співтворчості;

- вихователь у своїй роботі орієнтується на позитивні риси кожного учня, прагне активізувати і розвинути творчі сили дитини;

- організація життєдіяльності дитячого колективу повинна мати творчий характер, відрізнятися гнучкістю форм і різноманітним змістом.

Практика свідчить, що сьогодні таким принципам найбільше відповідає методика колективного творчого виховання (КТВ).

Методика КТВ як система була розроблена доктором педагогічних наук І.Івановим разом з його однодумцями - вченими і практиками. Так, в 60-х роках в Ленінграді, Москві, Пермі, інших містах колишнього СРСР почали формуватися виховні об'єднання дітей та дорослих, які називали себе комунарами: Фрунзенська комуна, комуна ім. Макаренка (КІМ), клуб юних комунарів (КЮК) тощо. Тому методику колективного творчого виховання називають ще методикою Іванова, або комунарською методикою.

Сьогодні методика КТВ має більш поширену назву - методика колективної творчої взаємодії, бо вийшла далеко за рамки школи і використовується там, де необхідно створювати й реалізовувати творчі проекти.

Методика КТВ - це спосіб організації життя дитячого колективу, за якого діти та дорослі як товариші в спільній справі піклуються про поліпшення, зміну навколишнього життя та самих себе; планують, організують і аналізують свою діяльність усі разом через накопичення, осмислення та вибір думок, припущень, ідей кожного, формуючи в діяльності стосунки дружби, поваги, взаєморозуміння й турботи. Отже, методика КТВ - це методика людяності, діяльності, творчості.

Принциповими положеннями методики КТВ є:

1) соціальна спрямованість діяльності - тільки в турботі про свою Батьківщину виховують гідного громадянина. Тому вся колективна творча діяльність має бути спрямована на покращення розвитку своєї школи, дитячого садка чи дитячого будинку, на турботу про громадян (людей похилого віку та інвалідів), які її потребують, на відкриття невідомої сторінки історії, на турботу про куточок природи, на участь у боротьбі за справедливість (соціальну, моральну тощо). Це все забезпечує залучення дитини до створення умов, у яких вона живе і в яких відбувається її громадянське становлення;

2) стосунки турботи - тільки в атмосфері доброзичливих, щирих, демократичних стосунків з дітьми можна розбудити в них інтерес до спільної діяльності. Такі стосунки не виключають вимогливості, але змінюється її характер - вимоги ставить не особисто педагог, а сама справа до всіх його учасників. У такий спосіб відбувається підготовка дитини до майбутньої діяльності, її орієнтація на поліпшення свого мікросередовища;

3) розподіл колективу на мікроколективи - творчі групи, екіпажі, бригади, ланки тощо. Щоб у плануванні, організації й аналізі діяльності взяли участь усі члени колективу, необхідна дворівнева організація діяльності: на рівні мікроколективу (3-Ю осіб), де кожен пропонує, обговорює, діє; і на рівні всього колективу, де пропонують, обговорюють представники кожного мікроколективу чи окремі мікроколективи. Мікроколективи можуть бути постійними і тимчасовими. Основа розподілу може бути різною (за інтересами, за бажанням, за місцем проживання тощо);

4) колективна творча справа - це форма організації колективної творчої діяльності й разом з тим - основний виховний засіб комунарської методики. Колективні творчі справи (КТС), колективні творчі ігри (КТІ), колективні творчі свята (КТС), колективні організаторські справи (КОС) - це способи організації яскравого, наповненого працею та грою, творчістю і товариськістю, мрією і радістю, життя;

5) чергування творчих доручень - періодичні перевибори органів учнівського самоврядування, чергування (обмін) постійними справами-дорученнями між мікроколективами (через визначений проміжок часу) і таке планування діяльності, за якого кожен із членів колективу обов'язково входить в одну з рад справи, є його організатором. КТС виключає розподіл колективу на актив і пасив. Усі «командирські» пости - по черзі: сьогодні -ти, завтра - я, але завжди разом, за все - відповідаємо;

6) розмаїтість діяльності — колективні творчі справи дозволяють комплексно вирішувати завдання розумового, ідейно-політичного, морального, трудового, естетичного та фізичного виховання школярів. Але кожна справа має свою спрямованість, згідно з якою всі КТС можна класифікувати як

- організаторські;
- суспільно-політичні;
- пізнавальні;
- трудові;
- художньо-естетичні;
- спортивно-оздоровчі;

7) ради справи — усі колективні творчі справи очолюють ради, їхня чисельність залежить від масштабу і характеру справи. Ради справи обирають учні або їх створюють як ініціативні групи методом самовисування;

8) технологічна послідовність - забезпечення єдності та динамічної послідовності шести стадій в організації тематичного періоду життя колективу взагалі і кожної КТС зокрема.

Основні етапи КТС

1 етап. Попередня робота вихователів:

- визначення ролі даного КТС у житті колективу; висування виховних завдань;
- продумування різних варіантів справи і настановної (стартової) бесіди;
- розгляд доцільності залучення шефів, старших і молодших друзів, однодумців.

2 етап. Колективне планування: колективне уточнення мети діяльності первинного колективу; колективний збір інформації (яка інформація потрібна? як її зібрати?); розвідка справ (школа, шкільний двір, будинок, двір, де живеш, шефи, підшефні тощо); колективний аналіз зібраної інформації, її узагальнення, визначення завдань, справ; загальний збір, збір-старт. На зборі виробляють план майбутньої справи (за допомогою таких форм як захист проєктів, диспут, арбітраж тощо) і вирішують наступні питання:

- Для кого провести цю справу.
- Як краще її провести.
- Кому взяти участь - усьому колективу, окремим (за бажанням) мікроколективам чи вільній бригаді добровольців.
- Разом з ким.
- Хто керуватиме - рада колективу, спеціальна рада справи з представників усіх мікроколективів або командир вільної бригади.
- Де краще провести справу, коли.
- Як розбитися на мікроколективи.

3 етап. Колективна підготовка справи:

- керівний орган КТС уточнює та конкретизує план її підготовки і проведення;
- організує виконання цього плану, доцільно розставляючи учасників по місцях на колективну дію, організує їхні взаємини і заохочує ініціативу кожного;
- кожен мікроколектив (або вільна бригада) виконує своє завдання, виявляючи максимум творчості, ініціативи, готуючи (таємно) сюрприз для всіх;
- створюють матеріальну базу, необхідну для проведення КТС.

4 етап. Проведення КТС: здійснення накресленого плану; вихователі як керівники і ведучі учасники творчої справи створюють і підтримують

мажорний тон, дух бадьорості та впевненості в своїх силах, у здатності нести людям радість, прагнення долати труднощі.

5 етап. Колективне підбиття підсумків КТС: аналіз на рівні мікроколективів, де кожен висловлює свою думку за такими запитаннями:

- Що вдалося зробити з накресленого? Завдяки чому?
- Що варто використовувати надалі?
- Що перетворити на традицію?
- Як можна діяти по-іншому? Що можна зробити краще?
- Кому сказати «спасибі»?

Потім думки мікроколективів виносять на загальний збір, де рада справи формує колективну оцінку, враховуючи не тільки роботу мікроколективів, а й свою.

6 етап. Найближча післядія КТС: справу завершено, а що далі?

Виконують рішення, прийняті на загальних зборах; вносять зміни у творчі почергові доручення мікроколективам, читають книги за матеріалами справи, вигвдують нові КТС тощо.

Орієнтовний перелік КТС

Організаторські справи: загальний збір (збір-народження колективу, загальний збір за тривою, збір «Розкажи нам про себе»), «Чергування творчих доручень», колективне планування (збір-старт, розвідка справ і друзів, анкети пропозицій тощо), колективне обговорення зробленого (збір-вогник, газета-блискавка, лінійка з творчими рапортами, «жива газета») тощо.

Суспільно-політичні справи: зоряний марш-похід, маївка, прес-бій, прес-конференція, «капелюшна дискусія», агітбригада, «круглий стіл» оглядачів, конкурс політичного плаката, конкурс малюнків на асфальті, телемости, арбітражі тощо.

Пізнавальні справи: клуб допитливих («чомучок»), турнір-вікторина, естафета улюблених занять, турнір ораторів, розповідь-естафета, конкурс фантастичних проєктів, виставка технічної творчості, «турнір знавців життєвих премудростей», «тлумачний словник» тощо.

Трудові справи: «Майстерня Саморобкіна», «Книжкова лікарня», «Снігова казка», трудові атаки, трудові операції, трудові десанти тощо.

Художньо-естетичні справи: конкурс інсценованих пісень; літературний карнавал; фестиваль аматорських фільмів; огляди читців; співаків, танцюристів, музикантів, пантоміми, спортивних танців, «Вечір поетичних почуттів»; конкурс живих картин; «Збори невідомих поетів»; літературно-музична вітальня; конкурс усних розповідей; музичний клуб; концерт-ромашка тощо.

Спортивно-оздоровчі справи: «Веселі старті», день відкритих стартів, народні спортивні ігрища, свято Мийдодіра, «космічні змагання», сюїта туристських ігор, весела спартакіада, весняне свято м'яча і скакалки, військово-спортивні ігри на місцевості тощо.

Успіх справи багато в чому залежить від того, з якої ноти взаємин почне педагог свою роботу з колективом дітей. Вихователь з самого початку повинен намагатися стати для вихованців старшим другом, якому цікаве їхнє життя, у якому він з радістю візьме участь і зможе їх чогось навчити, навчаючись сам.